

Dokumentation från Sigtuna 14-15 juni 2011

Information och inspiration för service i gles- och landsbygder

Vad händer i höst?

Lars Wikström och Annika Lidgren, Tillväxtverket inledde konferensen bland annat med information om höstens arbete vad gäller servicefrågor:

- Översyn förordning samt eventuella föreskrifter
- Fortsatt genomförande av lokala servicelösningar
- Former för uppföljning och eventuell support 80 mkr
- Studie kopplingen turism och service
- Mentorskonferens
- Centralt samordningsforum
- Nästa träff för regionala kontaktpersoner runt årsskiftet



Exempel från Örebro: Lokala utvecklingsplaner i alla kommuner

Patrik Petterson beskrev översiktligt innehållet i Örebros regionala serviceprogram. I länet finns 42 orter i tätortsnära landsbygd. Det finns 31 butiker i landsbygder. Under 2010 har antalet ökat med 2 st. Av butikerna så ingår Vedeväg samt Hammar i Hela Sverige Ska Levas projekt "Hållbara lokala servicelösningar". Två intressanta aktiviteter som genomförs är energikartläggning av dagligvarubutiker samt mentorsrådgivning. I den senare tittar man bland annat på hur butiker samverkar med byalag, företagareföreningar och andra aktörer på orten. På så vis kommer näringslivsfrågorna in i butiken!

Länsstyrelsen driver ett projekt som handlar om att ta fram lokala utvecklingsplaner för en landsbygdsort i varje kommun. Kommunen är med och bestämmer vilken ort som ska utses. Man jobbar utifrån fyra viktiga perspektiv: helhetsperspektiv, näringslivsperspektiv,



Christer Kallin, Lindesberg

underifrånperspektiv och strategiskt tänkande/långsiktigt hållbarhetsperspektiv. Det är ett krav på kommunal medfinansiering eftersom det är kommunen som äger frågan om vilka orter som ska utvecklas.

Lindesberg arbetar utifrån funktionella områden

Lindesberg är en av de kommuner som har beslutat att jobba med lokala utvecklingsplaner. I arbetet tittar man på demografi, strandnära områden, bredband och näringslivslokaler, berättade landsbygdsutvecklare Christer Kallin. En förening skapas för respektive lokalt område. Kommuner hjälper föreningen att ta fram ett diskussionsunderlag som skickas ut till invånarna inför ett stormöte. Målet är att ta fram en visionsplan för aktuell bygd eller funktionellt geografiskt område.

Vad har då hänt på orterna efter framtagandet av utvecklingsplanerna? Man jobbar idag med sex servicepunkter varav Vedeväg (butik) är en. Ett privat borgensåtagande på 0,5 mkr som sedan tagits över av kommunen visar på viljan både bland invånarna och kommunen. I Vedeväg finns en annan lokal bredvid butiken där bl.a. offentlig service kan inrymmas. Det pågår en diskussion om hur kommunen kan köpa olika tjänster från servicepunkten.

Uppföljning och utvärdering av regionala serviceprogram

Tillväxtverket är den aktör som har helikopterperspektiv på de regionala serviceprogrammen, men uppföljningsansvarig Pär Ove Bergquist betonade att det är **länens egna svar** som avgör

hur god bild regeringen får av RSP-arbetet. Han upprepade också budskapet att RSP ska vara ett levande dokument som uppdateras när verkligheten förändras (vilket sker hela tiden).

Utifrån riktlinjerna för programmen så finns det områden där det borde hända mer. Ett sådant exempel är samverkan med ideella sektorn. Ett annat är insatser för funktionsnedsatta. Allt för få län har aktiva partnerskap.

Tillväxtanalys har rollen som utvärderare av RSP och Peter Malmsten menade att han därför tittar på programmen "mer från sidan". Tillväxtanalys har lämnat två delrapporter, varav den senaste i april 2011. Peter kunde då konstatera att de allra flesta regionala serviceprogram behöver utvecklas vad gäller mål och indikatorer, annars kommer det bli svårt att genomföra någon utvärdering. Han inbjöd därför länen till dialog kring förbättringar i samråd med honom själv och Pär Ove. Förbättringsarbetet bör vara klart under hösten.

För den slutliga rapporten/utvärderingen kommer Tillväxtanalys dels att titta på de temaområden som lyfts fram i riktlinjerna, dels beskriva den samlade nationella bilden. De kommer att bedöma effekter och programmets fortsatta relevans.



Arne Ersberg och Håkan Siggemo, Kuttainen, Birgitta Isaksson, Kiruna kommun och Lars Wikström, Tillväxtverket.

Exempel från Kuttainen – precis utsedda till årets by i Norrbotten

Arne Ersberg och Håkan Siggemo berättade om ett gott exempel från byn Kuttainen. Det är en av de 15 orter som ingår i projektet "Hållbara lokala servicelösningar", och som förmodligen har de svåraste förutsättningarna vad gäller att behålla och utveckla service. Byn, som har runt 320 boende, har ca 20 mil till Kiruna där bland annat sjukhus och gymnasiet finns. På orten finns service i form av dagis, hemtjänst, friskola, lantbrevbärare, livsmedel och drivmedelsstation. Orten har en arbetsgrupp som består av arbetsförmedlingen, friskola, ek. förening, butiksägaren, företagare, fastighetsägare, kommunens landsbygdsansvarige samt en projektledare. För att utveckla byn vill man bland annat:

- Behålla både butik och bensinstation (med olika servicelösningar)
- Skaffa ett tankningsställe med kortautomat
- Införa mer offentlig service till butiken, exempelvis möjlighet till IVPA vård (I Väntan på Ambulans)

De har även en intention att starta legotillverkning för LKAB.

Många av dessa planer är på gång och både Arne och Håkan kunde vittna om en helt annan framtidstro i Kuttainen nu jämfört med för några år sedan. Även Birgitta Isaksson, landsbygdsutvecklare i Kiruna deltog och kunde berätta om kommunens positiva syn på byns arbete, som för övrigt lett fram till utmärkelsen årets by i Norrbotten.



Extra medel till service

Pär Ove Bergquist gick igenom resultatet av de 30 extra miljonerna för stöd till kommersiell service som fördelades 2009. Dessa medel var i första hand till för att stärka tillgången till drivmedel. Av dessa 30 mkr beviljades 26,8 mkr men utbetalningen låg på 24,6 mkr.

Några anledningar till varför inte hela summan användes var tidsaspekten (vilket sågs som det största problemet), brist på personella resurser, man inväntade ansökningar angående drivmedel, eventuellt minskad investeringsvilja p.g.a. finanskrisen. Trots detta så undveks till viss del den befarade "mackdöden".

Åsa Bjelkeby fortsatte sedan med att gå igenom de nya extra medlen på 80 mkr 2011-2014 (20 mkr per år). Hälften av dessa kommer att fördelas lika mellan länen, den andra hälften kommer att fördelas efter den modell som Tillväxtverket tagit fram. Den bygger dels på statistik över tillgänglighet till service, dels på intervjuer med länen. Det

kan bli aktuellt med en omfördelning av medlen 2013.

Den 23 juni kommer det en ny lösning i NYPS för dessa extramedel och all användning **ska** redovisas där. Den 31 januari varje år ska en delredovisning ske över de beslutade medlen och den sista februari 2015 ska slutredovisningen vara inne. Dessa medel ska stärka strategiska butiker och drivmedelsstationer och användas för att utveckla nya innovativa servicelösningar. Det primära underlaget skall vara de regionala serviceprogrammen.

Avslutningsvis så gav Åsa och Pär Ove en "förhandsvisning" av hur registreringen i NYPS kommer att fungera. I den efterföljande diskussionen så kom det fram att angelägna insatser är exempelvis energieffektivisering, stötta affärsinnehavare vid höjda fraktkostnader samt fler lokala träffar för att utbyta idéer.

Varuförsörjningsplaner och kommunernas roll

Tillväxtverket och SKL har gjort en kartläggning av kommunernas varuförsörjningsplaner/serviceplaner etc. Kartläggningen ska kunna fungera som diskussionsunderlag kring kommunernas roll. Träffen i Sigtuna blev en början på den diskussionen. I förordningen om kommersiell service finns det under 6 § reglerat att stöd endast får lämnas om kommunen har planerat varuförsörjningen på sådant sätt att behovet om stöd kan lämnas. Gruppen var enig om att varuförsörjningsplanerna, för de allra flesta kommunerna, inte fyller sin roll för det ändamålet. I riktlinjerna till serviceprogrammen står det skrivet att samverkan **bör** ske med kommunerna, för att få större genomslag borde texten ändras till **ska**.



Renée Berglund, SKL.

Ett medskick till SKL som kom upp under diskussionen var att försöka aktivera kommunerna att ta med servicefrågorna i den kommunala översiktsplaneringen.

Grundläggande betaltjänster – nya förutsättningar

Dag 2 inleddes med ett aktuellt ämne, nämligen grundläggande betaltjänster. Post- och telestyrelsens nationella upphandling löper ut vid halvårsskiftet nästa år. Ola Frithiofsson informerade om PTS förslag till alternativa vägar, vilket bland annat innebär ett ökat regionalt

ansvarstagande. Av den anledningen bör delar av anslag 2:3 Grundläggande betaltjänster fördelas till länen respektive regionerna.

Olas viktigaste budskap var att koppla frågan om betaltjänster till övriga servicefrågor inom ramen för de regionala serviceprogrammen. Exempelvis en fungerande kontanthantering är en grundläggande förutsättning för tillväxt!

Jan-Erik Hassel informerade om den turné som Länsstyrelsen Dalarna avser att genomföra i höst inför den årliga rapporteringen av bevakningsuppdraget för betaltjänster. Den kommer att delas upp på tre tillfällen. Den första genomförs 30 augusti i Luleå och berör de nordligaste länen. Datum för län i Syd- och Mellansverige är ännu inte spikade.

Vid dessa möten kommer även PTS att medverka för att i samråd börja diskutera hur regionala stöd- och utvecklingsinsatser kan utformas så bra som möjligt.



Översyn av förordning om stöd till kommersiell service

Eva Sörell, Näringsdepartementet informerade om regeringens översyn av förordning 2000:284. Den kommer precis som tidigare att ha fokus på dagligvaror och drivmedel, men ett ökat fokus på tillväxt i alla delar av landet. En konkret följd av det perspektivet kan bli att ta bort ordet **fast** försäljningsställe, vilket öppnar för exempelvis säsongbutiker i turistområden.

Hemsändningsbidraget och servicebidraget kommer att höjas, dock inte bestämt med hur mycket. I övrigt redovisade Eva några av de synpunkter som kommit in bland annat från den regionala referensgruppen. Det gäller exempelvis kriterier och tidsgräns för servicebidrag samt bedömningsgrunder för investeringsbidragets storlek.

Alla deltagare fick efter en stunds diskussioner i "bikupor" möjlighet att lämna synpunkter. Den vanligaste åsikten var att låta förordningen vara så flexibel som möjligt. I det sammanhanget lyfte Tillväxtverket fram behovet av nedskrivna regler för respektive län. Tillväxtverket kommer eventuellt också att ta fram föreskrifter och/eller en handledning när förordningen är klar.

Eva betonade kommunernas roll i sammanhanget. Regeringen vill behålla någon skrivning om kommunerna i förordningen, men välkomnar förslag på förändrad text. Eventuella ytterligare synpunkter kan mejlas till Eva!

Exempel från Blankaholm/Solstaström – en servicepunkt i tiden

Bruno Nilsson, Västervik, inledde med att berätta om kommunens arbete med landsbygdsutveckling. Kommunen har satt fokus på sysselsättning och tillväxt genom att verka för mer utbyte och pendling mellan olika orter samt satsningar på näringslivsutveckling och kompetensförsörjning. Kommunen har anställt en person som skall jobba med landsbygdsutveckling och fungera som en "starthjälp" för lokala initiativ.

Serviceprojektet i Blankaholm/Solstaström hade från början ett brett perspektiv, men har nu fokus på servicepunkten i affären, berättade före detta projektledaren Eric Hedman. I Blankaholm står den lokala affären Handlar'n för en stor del av den dagliga servicen. Både Systembolag och Posten har en lokal plats, men tyvärr inte Svenska Spel och ATG. Ägaren Wille Momark ägnar sig även åt andra saker som exempelvis gräsklippning. Han har nu en ansökan inne hos Regionförbundet i Kalmar för investeringsstöd till en utbyggnad. Om denna går igenom fortsätter planeringen med servicepunktens innehåll. Det gäller att ha många ben att stå på för att överleva!

Orten i sig ser sig själva som en aktiv plats med många olika aktiviteter. I det sammanhanget fungerar sporthallen ofta som samlingsplats. För att vara en relativt liten ort finns det bra möjligheter att äta ute med exempelvis två kaféer. Om man vill ta sig till någon av de större orterna i regionen så går det skytteltrafik ut till E22 där pendlarbussarna stannar.



Wille Momark och Eric Hedman, Blankaholm och Bruno Nilsson, Västerviks kommun.